

лідок чого вона втрачає синергетичні можливості зміцнення економічного суверенітету.

Висновки

Глобальне середовище спричиняє посилення рівня трансформаційності та відкритості економік країн світу з метою розвитку конструктивного і взаємовигідного зовнішньоторговельного партнерства відповідно до геополітичного значення у просторі інтеграційного розвитку. Економічний суверенітет України доцільно розвивати в контексті сучасних глобалізаційних трендів, специфіки тенденцій і пріоритетних стратегій державотворення у сферах внутрішньої та зовнішньої, європейської та глобальної інтеграції.

Список використаних джерел

1. Білорус О.Г. Глобальна інтеграція і тенденції кризової еволюції світу / О.Г. Білорус // Економічний часопис—XXI. – 2010. – №7–8. – С. 3–9.
2. Білоусов Є.М. Актуальні проблеми забезпечення суверенітету держави в умовах глобалізації. Інтернет–ресурс. Режим доступу <http://www.hozpravо.com.ua/conferences/archiv/uchastnik.php>.
3. Войтенко І.Р. Наднаціональні інституції Європейського Союзу / І.Р.Войтенко // Стратегічні пріоритети. – 2009. – №4 (13). – С. 231–235.
4. Вонсович О.С. Передумови та тенденції розвитку європейських інтеграційних процесів у сфері безпеки / О.С. Вонсович // Стратегічні пріоритети. – 2009. – №1(10). – С. 228–235.

5. Гальчинський А.С. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи. Методологічні аспекти / А.С. Гальчинський – К.: Либідь, 2006. – 312 с.

6. Глобальное управление: Монография / О.Н. Барабанов, В.А. Голицин, В.В. Терещенко. МГИМО МИД России. – М.: МГИМО–Университет, 2006. – С. 23–26.

7. Еволюція моделей міжнародної економічної інтеграції. Інтернет–ресурс. Режим доступу http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/zteb/2010_2.pdf.

8. Європейська інтеграція України: поточна ситуація, завдання та пріоритети державної політики: матер. засід. «круглого столу» / За заг. ред. О.В. Снігір. – К.: НІСЛ, 2010. – 64 с.

9. Куян І. Чи послаблює глобалізація суверенітет національних держав / І. Куян // Віче. – 2009. – №12. – Інтернет–ресурс. Режим доступу <http://www.viche.info/journal/1510>.

10. Лук'яненко Д.Г. Глобальна економічна інтеграція: Монографія. / Д.Г. Лук'яненко – К.: ТОВ «Національний підручник», 2008. – С. 181–184.

11. Словник геополітичних термінів і та понять / Упоряд. і ред. В.С. Крисаченко; за заг. ред. О.С. Власюка, П.П. Кононенко. – К.: ПЦ «Фоліант», 2008. – С. 166–167.

12. Чалий В. Євроінтеграція: чому Україні важливо зробити геополітичний вибір цього року. Інтернет–ресурс. Режим доступу <http://www.razumkov.org.ua/ukr/article.php>.

13. Яворська Г. Проблема обмеження державного суверенітету в умовах інтеграції України до ЄС». Інтернет–ресурс. Режим доступу <http://www.niss.gov.ua>

УДК 336.717 (477)

І.М. ПАТЮТА,
к.е.н., доцент, Економіко–технологічний університет

Державне регулювання стратегій партнерства МБРР та МФК з Україною на період 2012–2016 фінансових років та їхній вплив на економіку України

У статті досліджуються основні елементи стратегічного партнерства МБРР та МФК з Україною. Охарактеризовано сучасне становище національної економіки та вихідні дані для участі у стратегіях партнерства на період 2012–2016 фінансових років. Проаналізовано економічний ефект від участі національної економіки в стратегічному партнерстві.

Ключові слова: стратегічне партнерство, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, національна економіка.

В статье исследуются основные элементы стратегического партнерства МБРР и МФК с Украиной. Охарактеризовано современное положение национальной экономики и выходные данные для участия в стратегиях

партнерства на период 2012–2016 финансовых годов. Проанализирован экономический эффект от участия национальной экономики в стратегическом партнерстве.

Ключевые слова: стратегическое партнерство, Международный банк реконструкции и развития, Международная финансовая корпорация, национальная экономика.

The article deals with the basic elements of a strategic partnership World Bank and IFC with the Ukraine. Characterized current situation of the national economy and output to attend Partnership Strategy for the period 2012–2016 fiscal years. Analyzed economic effect for the national economy in a strategic partnership.

Keywords: *strategic partnership, International Bank for Reconstruction and Development, International Finance Corporation, the national economy.*

Постановка проблеми. Економіка України поступово відновлюється після економічно-фінансової кризи 2009 року, однак фундаментальні структурні проблеми залишаються нерозв'язаними. Існуюче становище погіршують значні фіскальні дисбаланси; великі соціальні трансферти, неефективні державні послуги та великі квазіфіскальні субсидії, які також становлять загрозу для стабільності. Превентивним заходом для поліпшення ситуації в національній економіці країни є запровадження стратегічного партнерства зі світовими економічними організаціями, зокрема з Міжнародним банком реконструкції та розвитку та Міжнародною фінансовою корпорацією.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Досліджуючи систему стратегічних партнерств з Україною, питання їх державного регулювання та їхній вплив на національну економіку розглядалося такими відомими економістами, як Філіпп Ле Уору, віце-президент МБРР [4], Дімітріс Ціцірагос, віце-президент МФК [6], Чімяо Фан, директор Світового банку у справах України [10]. Важливу роль у процесі дослідження та аналізу стратегічного партнерства з Україною висвітлюють звіти Світового банку [9], а також національні нормативно-правові акти [1].

Мета статті. За результатами звіту Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР) бюджетно-податковий сектор слабкий, а оцінки клімату для ведення бізнесу незмінно є одними з найгірших у регіоні [7]. Попри економічне відновлення, яке спостерігається двома останніми роками і важелем якого є експорт, обсяги виробництва все ще не досягли докризового рівня, і економіка надалі є уразливою до нестабільних цін на сировину і залежною від зовнішнього фінансування. Незважаючи на великий державний сектор, якість багатьох надаваних державою послуг погіршується. Опитування, проведені перед двадцятою річницею незалежності України, і останні соціальні протести свідчать про загальне незадоволення економічною ситуацією і неефективним державним урядуванням [3].

Виклад основного матеріалу. Фундаментальною метою Стратегії партнерства з Україною (СПУ) є надання керівництву України допомоги в поліпшенні відносин з громадянським суспільством і бізнесом, в перетворенні недовіри до реформ на їх підтримку та в посиленні підзвітності й ефективності органів влади [8]. Рішучість і воля керівництва на всіх рівнях матимуть вирішальне значення для виконання амбіційної програми реформ. Група Світового банку внесе коригування у свій діалог щодо політики, у кредитування, інвестиції та технічну допомогу, у відповідь на продемонстровану Урядом підтримку реформ.

Програма підтримки Світового банку будується навколо двох компонентів, і обидва свідчать про важливу роль, яку підвищення ефективності урядування відіграє у забезпеченні сталого соціально-економічного прогресу в Україні. Компо-

нент I підтримує встановлення тісніших зв'язків між державою та громадянами, в центрі яких – поліпшення державних послуг, підвищення стабільності та ефективності державних фінансів, а також посилення прозорості і підзвітності у використанні державних ресурсів. Метою компонента II є продуктивніша співпраця між державою і бізнесом, спрямована на підтримку економічного зростання і підвищення конкурентоспроможності та на створення робочих місць, поліпшення бізнес-клімату, стимулювання місцевих інвестицій і залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ), задля підвищення продуктивності, та спрямування державних інвестицій у розвиток найважливішої державної інфраструктури.

Своєю чергою, МФК сприятиме одержанню результатів у рамках другого компонента СПУ завдяки як інвестиційним проектам, так і заходам у рамках дорадчої допомоги, спрямованим на розвиток приватного сектора. Стратегія МФК в Україні далі зосереджуватиметься на підтримці:

- стабілізації банківського сектору та цільового фінансування;
- агробізнесу;
- інфраструктури, що доповнюватиметься підтримкою двох міжсекторних тем поліпшення бізнес-середовища і підвищення енергоефективності.

Запропонована програма інвестиційного кредитування на перші два роки СПУ передбачає надання базової підтримки на рівні \$500 млн. на рік. Кредитний портфель інвестиційних проектів, які нині перебувають на етапі підготовки, містить продовження першого Проекту покращення автошляхів і безпеки руху та додаткове фінансування для Проекту розвитку системи державної статистики. В рамках індикативного кредитування на 2014 фінансовий рік передбачено можливість операції на підтримку розширення програм адресної соціальної допомоги, Другого проекту розвитку міської інфраструктури та Проекту з підвищення ефективності і модернізації газового сектора. Обсяги фінансування залишаються індикативними, і загальна сума кредитного портфеля може змінюватися залежно від потреб уряду та кредитної спроможності Світового банку. Можливо, в 2015–2016 фінансових роках буде передбачено додаткове інвестиційне фінансування в таких сферах [8]:

- сприяння транспорту та торгівлі;
- енергоефективність і енергетична безпека;
- комунальні послуги та урядування;
- послуги та фінансування у секторі охорони здоров'я;
- розвиток приватного сектору та його доступ до фінансування.

Своєю чергою, СПУ виграє від вужчої спрямованості управління ризиками і підтримки впровадження. Цей новий підхід розвиватиметься у трьох напрямках, а саме:

- приділення більшої уваги готовності до впровадження, з використанням висновків Звіту про виконання СПУ («фільтр готовності»);
- звернення прискіпливішої уваги на ризики і можливості, пов'язані з питаннями урядування і боротьби з корупцією (УБК), за допомогою попередніх діагностичних досліджень,

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

та залучення ширшого загалу до консультацій і досягнення консенсусу з метою пом'якшення ризиків, пов'язаних з питаннями економічної політики;

– підготовка відібраних пілотних ініціатив, які дадуть змогу залучити недержавних учасників як партнерів в проектах Світового банку і які в середині періоду впровадження підлягатимуть оцінці і подальшому розширенню. Обумовлені ініціативи поглиблюють вже розпочату в рамках попередньої СПУ роботу, однак у цій СПУ ризики, пов'язані з впровадженням та урядування і боротьби з корупцією, висувуються на передній план роботи Групи Світового банку в Україні.

З огляду на дослідження з боку міжнародних організацій зберігаються високі ризики для цілей СПУ, зумовлені незадовільним попереднім досвідом впровадження реформ, неоднозначними результатами виконання наявного портфеля проектів (див. табл.).

У таблиці під маркуваннями «а», «b», «с», «d», «*» мається на увазі:

«а» – матеріали, які показано в щорічному Звіті про виконання портфеля проектів (крім поточного фінансового року);

«b» – середня тривалість проектів у портфелі проектів Світового банку для України;

«с» – частка проектів (у %), яким присвоєно рейтинг «незадовільно» (Н) або «вкрай незадовільно» (ВН) за досягнення цілей розвитку та / поступ у впровадженні;

«d» – у відповідності до Програми поліпшення управління портфелем проектів.

«*» – всі показники стосуються активних проектів портфеля банку, крім коефіцієнта освоєння коштів, який стосується як активних проектів, так і проектів, закінчених протягом фінансового року.

У рамках стратегічного партнерства допомоги Світового банку Україні буде прокалібровано, щоб привести обсяги та інструменти підтримки банку у відповідність до зобов'язань, потенціалу та досягнень влади у ключових сферах можливого залучення банку. Зокрема, інвестиційні позики надаватимуться за наявності помірних ризиків, пов'язаних з урядуванням, позитивного досвіду впровадження реформ, відповідного потенціалу, а також за умови широкого консенсусу

щодо загальної стратегії [9]. Для зміцнення консенсусу щодо реформ і їх розбудови необхідного потенціалу буде запропоновано аналітичні й дорадчі послуги. Надання позик на підтримку політики розвитку залежатиме від продемонстрованого прогресу в усуненні основних слабких місць в урядуванні та, відповідно, від зобов'язань і спроможності очолювати боротьбу з клановими інтересами, щоб мати змогу реалізувати узгоджену стратегію реформ і розвитку.

Важливим аспектом є те, що стратегія каліброваної допомоги Світового банку передбачає можливість перегляду сум кредитування у бік їхнього збільшення шляхом включення до програми позики на підтримку політики розвитку у разі прискорення темпів реформ і стабільного прогресу в підвищенні ефективності урядування. Можливе оперативне надання Другої програмної позики на реабілітацію фінансового сектора та започаткування у 2013–2015 фінансових роках нової міжсекторної програми ППР (яка спиратиметься на попередні серії ППР I–III) на підтримку підвищення ефективності урядування економікою та конкурентоспроможності. Надання вказаної позики і початок нової програми залежатимуть від звернення уряду України з проханням про надання ресурсів МБРР, досягнутих Україною показників, фінансової спроможності МБРР, звернень інших позичальників до МБРР та розвитку світової економічної ситуації.

Пропонована калібрована програма допомоги дає Світовому банку змогу реагувати на міцність зобов'язань уряду України щодо впровадження реформ. Фільтри якості урядування і готовності та надання серйознішої уваги досягненню консенсусу й проведенню консультацій з широким колом зацікавлених сторін має сприяти пом'якшенню ризиків для впровадження реформ, а ґрунтовна програма аналітично-дорадчої допомоги у сфері політики в макроекономічному та фінансовому секторах, а також тісна координація дій з іншими партнерами, які працюють задля розвитку, сформують основу для швидкого реагування на зовнішні шоки.

Сфери залучення Світового банку і надалі відбуватимуться вибірково і гнучко, зосереджуючись на забезпеченні якості та на ефективності розвитку. Обмеження кредитної спроможності Світового банку та уроки, які свідчать про ва-

Україна – окремі показники* освоєння коштів і управління портфелем проектів Світового банку станом на 24 жовтня 2011 року [8]

Показник	2009	2010	2011	2012
Оцінка портфеля проектів				
Кількість проектів на етапі впровадження ^a	12	11	11	11
Середня тривалість періоду впровадження проекту (роки) ^b	3,4	4,4	4,9	5,2
Частка проблемних проектів за кількістю (%) ^{a, c}	33,3	27,3	0,0	9,1
Частка проблемних проектів за сумою (%) ^{a, c}	24,2	20,7	0,0	2,9
Частка ризикованих проектів за кількістю (%) ^{a, d}	33,3	27,3	0,0	9,1
Частка ризикованих проектів за сумою (%) ^{a, d}	24,2	20	0,0	2,9
Коефіцієнт освоєння коштів (%) ^c	11,1	7,8	15,9	7,8
Управління портфелем проектів				
Здійснення управління портфелем проектів упродовж року (так/ні)	Так	Так	Так	
Ресурси нагляду (загалом \$)	1616,2	1622,4	1423,2	639,0
Вартість нагляду у середньому (\$/проект)	107,7	108,2	109,5	49,2

жливість набуття досвіду у впровадженні проектів, ймовірно, обмежать кількість нових кредитних операцій до максимум двох на рік [8]. У центрі уваги нової СПУ й надалі перебуватиме поліпшення якості портфеля проектів, включно з підвищенням рівня освоєння кредитних коштів у наявному інвестиційному портфелі та зміцненням інституційного потенціалу, потрібного для впровадження проектів, у клієнта. СПУ не визначає детальної програми кредитування для періоду після 2014 фінансового року, зважаючи на попередній досвід і на потребу в швидкій адаптації до змін ситуації та пріоритетів країни. Матриця результатів відображає передусім вплив діяльності, започаткованої до кінця 2014 фінансового року, оскільки для того, щоб побачити конкретні результати, в Україні потрібен тривалий підготовчий період.

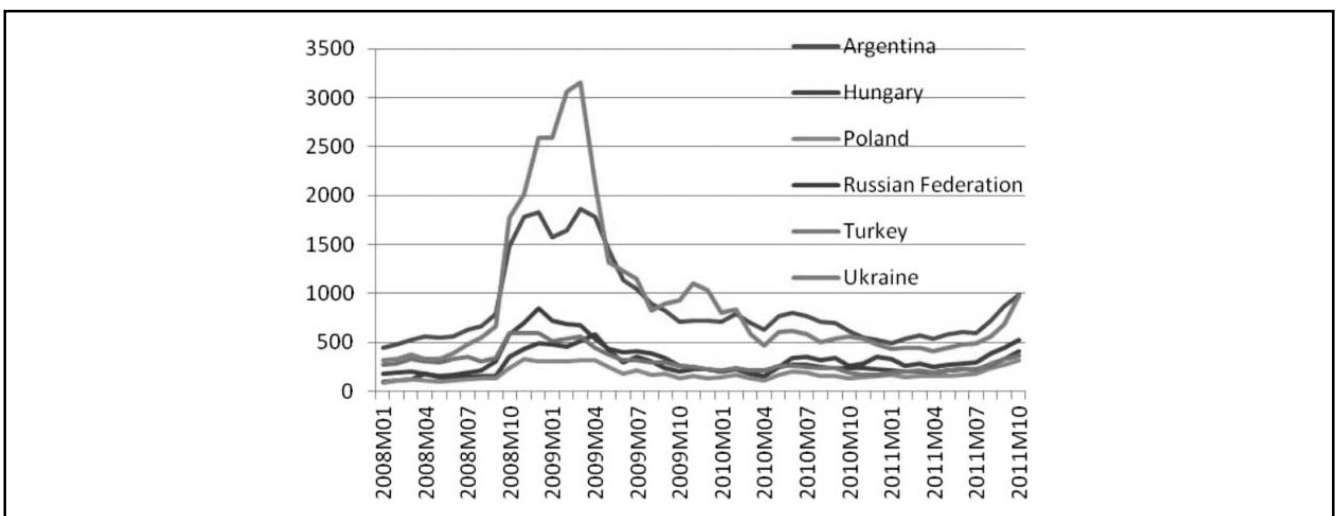
Важливим ключовим макроекономічним ризиком є ризик, пов'язаний з доступом до зовнішнього фінансування. Є ризик розірвання чинної угоди про кредит «стенд-бай» із МВФ, і посилюються ризики для реструктуризації заборгованості, пов'язані з тим, що на 2012 рік припадають значні суми виплат з обслуговування боргу, в тому числі перед МВФ. Необхідною умовою стабільного прогресу в критичних сферах, як-от фіскальна консолідація, є складні з політичного погляду реформи, такі як підвищення тарифів на енергоносії для домогосподарств і комунальних підприємств, і вирішення структурних проблем у газовому секторі буде перевіркою серйозності намірів уряду [2].

Визначальним чинником експортних перспектив України є економічне зростання в ЄС. Загальна сума заборгованості європейським банкам є високою, і банківська криза в Європі чи зменшення банками частки кредитних коштів може призвести до фінансової нестабільності в Україні. Банк не може ефективно пом'якшити цих ризиків, проте досвід кризи 2008–2009 років дає підстави вважати, що влада може швидко реагувати в період кризи, щоб відновити доступ до фінансування.

Ураховуючи вище зазначене, поєднання зовнішніх і внутрішніх чинників породжує серйозні ризики погіршення еко-

номічних перспектив України. Посилення невизначеності на міжнародних фінансових ринках призвело до зменшення схильності до ризику, і інвестори прийняли рішення про зменшення обсягів кредитування у низці країн з перехідною економікою, включаючи Україну. Як видно з рисунку, спреди українських ОВДП збільшилися майже вдвічі протягом серпня–жовтня 2011 року і досягли 970 базових пунктів. Хоча це значення є значно нижчим від історично високих значень спредів, які спостерігалися у 2009 році, нині вартістю реструктуризації як державного, так і приватного зовнішнього боргу вже не можна знехтувати. У 2012 році державному, банківському та корпоративному секторам України необхідно було сплатити близько \$50 млрд. (майже 30% прогнозованого ВВП) зовнішнього боргу. Уряд України мусив сплатити в 2012 році \$8,2 млрд. (4,5 відсотка ВВП) внутрішнього та зовнішнього боргу. Тож потреби у фінансуванні державного сектору роблять украї важливими виважену макроекономічну політику та структурні реформи, які сприятимуть відновленню офіційної фінансової підтримки та розбудові довіри інвесторів. Однак заплановані на жовтень 2012 року вибори до Верховної Ради України можуть послабити необхідні обмеження державних видатків і зашкодити реалізації цих важливих заходів.

Частка тіньової економіки в Україні – одна з найвищих у світі. Згідно з даними національної статистики, у 2010 році 4,7 млн. людей віком від 15 до 70 років працювали в неформальному секторі, що відповідає майже 23 відсоткам загальної зайнятості. За даними міжнародних порівняльних досліджень, тіньова економіка України становила близько [5] відсотків ВВП (у середньому протягом 1999–2007 років) і була 145-ю за величиною серед 151 країн, для яких було здійснено оцінки тіньової економіки. Неформальний сектор зосереджений у сільській місцевості, частково внаслідок того, що неформальна зайнятість переважає в сільськогосподарському секторі. Вона також найбільш поширена серед некваліфікованої робочої сили, людей віком 60–70 років, і є трохи вищою серед чоловіків, ніж серед жінок. Зро-

Спреди державних облігацій щодо боргових казначейських зобов'язань США, базові пункти [9]

стання формального сектору важливе для розвитку України, навіть якщо його фіскальний вплив, ймовірно, буде обмеженим (неминуча складність, пов'язана з оподаткуванням занижених зареєстрованих величин заробітної плати і доходів), оскільки воно принесе інші важливі переваги, такі як зростання продуктивності, більші інвестиції в людський капітал та інновації.

Висновки

Підсумовуючи проведені дослідження стосовно впровадження стратегії партнерства з Україною на період 2012–2016 фінансових років, необхідно зазначити, що програма підтримки Світового банку будується навколо двох компонентів, відповідність яким є базовою умовою фінансування національної економіки.

Своєю чергою, стратегія каліброваної допомоги Світового банку передбачає можливість перегляду сум кредитування у бік їхнього збільшення за умови проведення низки позитивних реформ з боку українського уряду.

Невід'ємною складовою отримання позитивних результатів від зазначеного стратегічного партнерства є економічне зростання України в ЄС за умови економічних перспектив України. Необхідність виваженої макроекономічної політики України та протидії структурним особливостям тіньової економіки на сьогодні займає вагоме проблематичне питання економіки держави, яке потребує подальших досліджень,

для отримання від стратегічного партнерства позитивного економічного ефекту для національної економіки держави.

Список використаних джерел

1. Меморандум про взаєморозуміння між Європейським Співтовариством та Україною // Європейський Союз, Україна // Меморандум, Міжнародний документ від 19.05.96.
2. Аналіз впливу недостатнього розвитку інфраструктури на економічне зростання у Меморандумі про економічний розвиток України (2010) // <http://www.worldbank.org>
3. Офіційні соціологічні опитування // <http://razumkov.org.ua/ukr/socpolls.php>
4. Філіпп Ле Уорю. У світі зростає роль країн, що розвиваються // «Дзеркало тижня. Україна» // №37, 2 жовтня 2009 р.
5. Center for International and Comparative Studies // <http://cics.com.ua/publications>
6. Dimitris Ciciragos «INVESTIMET QЛ NUK DISKUTOHEN NЛ PUBLIK VЛHEN VETLM PЛR INTERES TЛ QEVERITARLVE» // <http://www.ekolevizja.org>
7. Life in Transition 2010. <http://www.ebrd.com>
8. Public Disclosure Authorized Documents & Reports // <http://www.worldbank.org/projects>
9. World Bank Global Economic Monitor // <http://data.worldbank.org>
10. Qimiao Fan Ukraine reached an agreement with the World Bank to increase the project's portfolio // <http://n-auditor.com.ua>

УДК 330.341.1

О.М. БОЙКО,
к.е.н., с.н.с., провідний науковий співробітник, Інститут економіки та прогнозування НАН України

Світовий досвід надання податкових преференцій суб'єктам господарювання (на прикладі створення та розвитку індустріальних парків)

У статті здійснено аналіз світового досвіду надання податкових преференцій суб'єктам господарювання (на прикладі створення та розвитку індустріальних парків); здійснено аналіз нормативно-правового забезпечення відносно створення та розвитку індустріальних парків.

Ключові слова: індустріальний парк, промисловий потенціал, державна підтримка.

В статье осуществлен анализ мирового опыта предоставления налоговых преференций субъектам хозяйствования (на примере создания и развития индустриальных парков); анализ нормативно-правового обеспечения создания и развития индустриальных парков.

Ключевые слова: индустриальный парк, промышленный потенциал, государственная поддержка.

The article presents the analysis of global experience in providing tax incentives subject management (for example, the creation and development of industrial parks), carried out an analysis of regulatory obesspecheniya creation and development of industrial parks.

Keywords: industrial park, industrial capacity, state support.

Постановка проблеми. Світовий досвід свідчить про те, що дієвість індустріальних парків як інструментів стимулювання промислової активності визначається рядом регулятивних механізмів їх функціонування, серед яких найважливішими є питання управління та власності, механізму залучення інвесторів і система стимулів та пільг, що надаються на їхній території.